

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA

DĖL TABAKO, TABAKO GAMINIŲ IR SU JAIS SUSIJUSIŲ GAMINIŲ
KONTROLĖS ĮSTATYMO NR.I-1143 2, 6, 9, 9², 9³, 9¹⁰, 9¹¹, 14, 14¹, 16, 18, 25 IR 26
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-19-1203(2), TAIS NR. 20-2106)

2020-02-20 Nr. NV-495

Vilnius

Projekto rengėjas: Sveikatos apsaugos ministerija.

Projekto tikslas: mažinti tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių vartojimą ir prieinamumą (uždraudžiant skelbti apie kainų sumažinimą; asmenims iki 18 metų parduoti įrenginius, skirtus vartoti tabako gaminius ir susijusius gaminius; praplėsti šiuo metu taikomus draudimus (dėl įsigijimo, vartojimo skatinimo) su tabako gaminiais susijusiais gaminiais ir įrenginiais), užtikrinti tinkamą ir tvarų tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių tyrimų finansavimą (iš akcizų įplaukų už tabako gaminius ir elektroninių cigarečių skysčius) ir užtikrinti įstatymo nuostatų atitiktį Tabako produktų direktyvai (2014/40/ES).

Dabartinė situacija: su tabako gaminių įsigijimu ir (ar) vartojimo skatinimu susiję draudimai netaikomi su tabako gaminiais susijusiems gaminiams (elektroninėms cigaretėms) ir jiems vartoti skirtiems įrenginiams. Asmenims iki 18 metų draudžiama parduoti prekes, skirtas tabako gaminiams rūkyti (pypkes, kandiklius, jų valiklius, buitines cigarečių sukimo mašinas, rūkomąjį popierių), tačiau nedraudžiama parduoti šiems asmenims įrenginius, skirtus vartoti tabako gaminius ir susijusius gaminius (el. cigarettes). Kai kurios Įstatymo nuostatos yra netiksliai perkeltos pagal Tabako produktų direktyvą.

Remiantis naujausio Lietuvoje atlikto tarptautinio mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos tyrimo (HBSC) rezultatais, elektroninių cigarečių vartojimo paplitimas tarp nepilnamečių Lietuvoje didėja (kad „mėgino rūkyti elektroninių cigarečių savo gyvenime“ 2014 m. pažymėjo 26 proc. apklaustų nepilnamečių, 2018 m. – net 38,6 proc. apklaustų nepilnamečių; kad „rūkė elektronines cigarettes per pastarąsias 30 d.“ 2014 m. pažymėjo 11,7 proc. apklaustų nepilnamečių, 2018 m. – net 17,9 proc.). Europos Komisijos ir EBPO parengtoje ataskaitoje „Lietuva. Šalies sveikatos profilis 2017“, nurodoma, kad nors rūkančiųjų skaičius sumažėjo, tačiau rūkančių vyrų (34 proc.) ir 15 metų berniukų (20 proc.) skaičius daug didesnis už ES vidurkį (atitinkamai, 26 ir 14 proc.).

Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvencijos sekretoriato misijos, vykusios Lietuvoje 2018 m. birželio 6-7 d., ataskaitoje pažymėta apie nepakankamą tabako gaminių ir su tabako gaminiais susijusių gaminių tyrimų atlikimą. Tyrimų apmokėjimas iš kasmet patvirtintų asignavimų (2020 m. - 6000 eurų) neužtikrina tinkamo šių gaminių kokybės ir sudėties tyrimų atlikimo (atliekama tik 30 tabako gaminių bandinių, kai tuo tarpu Vokietijoje ištiriama 100 mėginių, Latvijoje kartą per metus tikrinama kiekviena rūšis, Slovėnijoje - 70-90 mėginių, Olandijoje tikrinama daugiau kaip 150 elektroninių cigarečių skysčių mėginių per metus). Įstatymas numato kokybės priežiūros nuostatas ne tik tabako gaminių, tačiau ir elektroninių cigarečių, elektroninių cigarečių pildyklių, rūkomųjų žolinių gaminių, todėl būtina užtikrinti kompleksinę visų minėtų gaminių kokybės priežiūrą.

Projekto esmė, nauda: siūloma:

- praplėsti su tabako gaminiais susijusiais gaminiais ir įrenginiais, skirtais šiems gaminiams, susijusiems draudimus (pvz. nemokamai teikti (platinti) tabako gaminius ir (ar) jų naujus pavyzdžius, suteikti teisę pirkėjui gauti dovanų prie tabako gaminių, teikti tabako gaminius kaip prizus ir pan.);
- numatyti draudimą skelbti apie tabako gaminių, su tabako gaminiais susijusių gaminių, įrenginių, skirtų šiems gaminiams vartoti, kainų sumažinimą;
- numatyti draudimą parduoti asmenims iki 18 metų įrenginius, skirtus vartoti tabako gaminius ir su tabako gaminiais susijusius gaminius;

- nustatyti, kad priežiūros tikslais atliekami tabako gaminių, su tabako gaminiais susijusių gaminių kokybės ir sudėties tyrimai apmokami iš akcizų įplaukų už tabako gaminius ir elektroninių cigarečių skysčius;
- patikslinti Įstatymo nuostatas (sąvokas, informacinius pranešimus, tyrimų ataskaitas teiksiantys subjektai, informacijos apie pateiktus pranešimus skelbimo tvarka ir kt.) pagal atitinkamas Tabako direktyvos nuostatas (pridedama atitikties lentelė);
- reglamentuoti nikotino neturinčių elektroninių cigarečių ir elektroninių cigarečių pildyklių sudėties ir kokybės bendruosius reikalavimus;
- nustatyti išimtį labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms, teikti tyrimų ataskaitas (dėl į prioritetinį sąrašą įtrauktų priedų), jei kitas gamintojas ar importuotojas parengia ataskaitą dėl to priedo;
- numatyti, kad informaciją apie tabako gaminių sudedamąsias dalis ir išsiskiriančias medžiagas teikia arba gamintojas, arba importuotojas (panaikinti prievolę teikti abiems);
- drausti rinkai tiekti tabako gaminius, elektronines cigaretes ir elektroninių cigarečių pildykles, rūkomuosius žolinius gaminius, naujoviškus tabako gaminius, apie kuriuos negautas pranešimas ar informacija ir nustatyti, kad už šio draudimo pažeidimą taikoma bauda (nuo 289 eurų iki 1448 eurų).

Siūloma Įstatymo įsigaliojimo data – 2020 m. lapkričio 1 d. Siūlomam teisiniam reguliavimui (dėl nikotino neturinčių elektroninių cigarečių ir jų pildyklių) įsigaliojimui yra numatytas pereinamasis laikotarpis (reikalavimai įsigalios nuo 2021 m. sausio 1 d., o pagamintos ir iki šios datos Lietuvos Respublikos rinkai patiekto elektroninės cigaretės ir pildyklės rinkoje galės būti tol, kol bus išparduotos, tačiau ne ilgiau kaip iki 2022 m. gegužės 1 d.). Numatomas lėšų poreikis tabako gaminių ir elektroninių cigarečių skysčių kokybės ir sudėties tyrimams atlikti sudarytų apie 268 tūkst. eurų.

Numatoma nauda: draudimų dėl su tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių įsigijimo ir (ar) vartojimo skatinimo praplėtimas įrenginiais, skirtais šiems gaminiams vartoti, tvaraus finansavimo užtikrinimas gaminių kokybės ir sudėties tyrimams sudarytų sąlygas užtikrinti efektyvesnę tabako kontrolę, rinkoje esančių tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kokybę ir saugumą, turėtų teigiamos įtakos asmens ir visuomenės sveikatos apsaugai, mažinant tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių prieinamumą (ypač nepilnamečiams). Nustačius galimybę informaciją apie tabako gaminių sudedamąsias dalis ir išsiskiriančias medžiagas teikti arba gamintojui, arba importuotojui mažėtų administracinė našta.

Atitiktis Vyriausybės programai: susiję su Vyriausybės programos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano siekiu riboti sritis bloginančias gyventojų sveikatą (tabako ir alkoholio gamybą ir prekybą) bei mažinti psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlą ir paklausą.

Derinimas: projektas derintas su Finansų, Teisingumo, Ekonomikos ir inovacijų ministerijomis, Valstybine vartotojų teisių apsaugos taryba (be pastabų), Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentu, Policijos departamentu, įvertintos Lietuvos verslo konfederacijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Nacionalinės tabako gamintojų asociacijos pastabos. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, pateikta derinimo pažyma (Finansų ministerija nepritaria tyrimų apmokėjimui iš akcizų įplaukų; Teisingumo ministerija siūlo įtvirtinti nuostatą, kad tabako pramonei priklausančios laboratorijos negali būti patvirtintos (akredituotos) ir nurodyti kokie atvejai laikomi priklausymu tabako pramonei; verslo asociacijos nepritaria draudimų išplėtimui gaminiams ir įrenginiams, skirtiems tabako gaminiams ar su jais susijusiems gaminiams vartoti). Projektas patikslintas pagal 2019 m. liepos mėn. pateiktas Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Socialinės politikos grupės pastabas.

Dalykinio vertinimo išvada. Atsižvelgiant į Finansų ministerijos nuomonę, kad tabako ir susijusių gaminių kokybės ir sudėties tyrimai neturėtų būti apmokami iš akcizų įplaukų už tabako gaminius ir elektroninių cigarečių, **siūlome šį klausimą aptarti ministrams**, taip pat patikslinti projektą, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2020 m. vasario 20 d. išvadoje NV-491 pateiktas pastabas.

tel. 8 706 63790, el. p. egle.neciunskiene@lrv.lt